

magyar vitézséggel csakugyan harczra kelt. Ha nem csalódom, nemes Biharvármegye egyik érdemes honatyja (avagy tán honatyája? Commendálok t. Szarvas Gábor ur szives figyelmébe) igyekezett capacitálni a tisztelt házat arról, hogy milyen könnyű és háladatos feladat épen nálunk és épen most az a codificatio, melylyel legjobban és legrövidebben úgy végezhetnénk, ha-hogy a külföldi törvénykönyveknek a nálunk márugyis hasonlóan alakult viszonyokra vonatkozó cikkeit kiszemelvén, azokat minden huzavona nélkül országos törvénytárunk lapjain állandó szállásra fogadnók. Ha így áll a dolog, akkor valóban nem látom át, mire való a törvényhozókat oly nagy számmal a törvény — nem szerkesztés csak összehordás munkájával zaklatni. Hordassák inkább gazdag repczetermésöket a nyomtató gépre, s szenteljék fáradozásuk gondjait inkább azon hasznos állatok nevelésére, melyeknek híres fajai különösen Szalonta környékén tenyésznek oly szépen.

De lássuk már milyen az az alap, a melynek valószággal már felépülni készül a szerkesztés alatt lévő magy. polg. törvénykönyv. Vizsgáljuk és elemezzük azt, a mit e tekintetben az „átalános indokok“ a szakértő közönséggel közölnek.

Előadván Hoffmann Pál tanár ur ezen át. indokok 7—8. lapjain, még pedig egészen helyes felfogással párosult ritka szabatosággal a 48-ki átalakulást előkészítő vagy egy negyed évszázadokon át folyt szellemi tusák eszméleti tartalmát, megmutatván az azokból kisugárzó eszmék és gondolatok azon egy cél felé vezető irányzatát, a polgári törvénykönyvnek az általános reformtörekvéssel öszhangban álló alapjául vagyis kutforrásául kijelenti: a magyar törvényhozásnak kijelentett intencióit, jelen magánjogi életünk viszonyalakulatait és a jogtudomány legújabb fejleményét. — Tehát a törvényhozás intencióit, melyek a 48. előtti mozgalmak veszéreszmei és magának a 48-iki törvényhozás szavaiból és tételeiből folynak; a gyakorlati jogélet tényleges alakulását, melynek a jogi életviszonyok „közvetlen, eleven és szabad szemleletéből“ szerezzük ismeretét, végre a jogtudományt, melynek birtokába természetesen csak úgy juthatunk, ha tanait elsajátítjuk, tételeit és elméleteit öntudatunkba felvettük.

Ha valóban léteznek ilyen forrásaink, melyek alapján magyar codexet, azaz: codificatiót e szónak műtani értelmében alkotni képesek vagyunk, ha t. i. ez alapokon valóban az „egész magyar általános magánjogo“, mindenestől, mi ahhoz tartozik, formulálni“ képesek lesznek, ez esetben fentebb kimondott nézetem nem egyéb, alaptalan állításnál, jobban mondva: csupa merő tagadásuál. A mennyiben ellenben sikerülne kimutatnom, miszerint ez állított kutforrások a mondott célra vagy absolute hasznavehetetlenek, vagy legalább a feladat nagyságához képest egészen jelentéktelenek, hogy tehát kutfői minőségek csak valamely bár kimenthető, de mégis csak csalódásból eredő képzelmenyen alapszik, mely a dolog igaz állását hamis világításban tünteti elénk — akkor, úgy tartom, bevittam állításom valóságát. — Mit kellene pedig tennünk, ha szerény véleményem szerint a jelenben még nem létesíthető codex tervéről kénytelenek volnánk egyelőre lemondani, erre nézve a gyenge tehetségeimtől kitelhető nézeteimet cikkem vége felé hozom szóba.

(Folyt. köv.)

Dr. RENTMEISTER ANTAL,
pozs. kir. jogakad. tanár.

Észrevételek

a bűnvádi eljárást tárgyazó törvényjavaslat felett.

A jelen törvényjavaslatot készítőkről azt kell feltennünk, hogy szándékuk vala az által a bűnvádi eljárásban nálunk mutatkozó hiányokat pótolni, bizonytalanságot s eltéréseket mellőzni, s így eszközölni, hogy a bűnvádi eljárás céljának: a bünteteket és bűnöket felfedezni és érdemök szerint büntetni, megfelelhessen. Ki ez üdvös célnak létesíthetése körül fáradozik, elismerést érdemel, ha talán az arra szolgáló legcélszerűbb eszközöknek feltalálása és megállapítása nekie nem sikerült is teljesen. De a nézetek és eszközök különfélesége mellett nem is reménylhető, hogy akár egyes személynek, akár valami testületnek sikerüljön oly törvényjavaslatot készíteni, mely mindenki kívánságának megfeleljen.

Az ily siker még kevésbé reménylhető ott, hol a jogügyek rendezése csak kimerítő rendszeres törvényjavaslatok (Codexek) által reménylhető; mert ily állapotban nehezíti az eljárást annak meghatározása is, valjon a sok hézag és hiány közül, melyik az, mely előbb volna pótolandó, s e végre mily eszközök választandók, nehogy azok a további jogállapotnak kifejlődését és javíthatását nehezítsék.

Tagadhatatlan, hogy a jelen törvényjavaslat sok jót foglal magában; hogy az sok hiányt pótolni, sok bizonytalanságot és eltérést a bűnvádi eljárás körül eltávolítani képes; de nézetünk szerint vannak annak hiányai, miket kimutatni akarunk a végett, hogy azok, ha a törvényhozás által is felismerttének, eltávolításnak és jobbakkal pótoltságának; s ezt teszszük a nélkül, hogy az illető munkásoknak érdemből legkevesebet is megtagadni szándékoznánk.

Miután a büntető bíróságoknak ügyi illetősége a büntethető cselekvényeknek minőségétől függ, az áthágások*) az egyesbíróság, a többi büntethető cselekvények pedig a törvényszék illetősége alá tartozván; miután továbbá a büntethető cselekvények minősége szerint a bűnvádi eljárás különböző szokott lenni, mert rövidebb az áthágásoknál, hosszabb, körülményesebb a többi büntethető tetteknel; jobbnak látjuk a törvényjavaslat címét ekkép szerkeszteni: Törvényjavaslat a törvényszékek illetőségéhez tartozó büntethető cselekvények körüli bűnvádi eljárás ideiglenes szabályozásáról.

A törvényjavaslat címének olvasásánál felmerül a kérdés: hogy mily büntethető cselekvények azok, melyek a törvényszékek illetőségéhez tartozó bűnvádi eljárás alá tartoznak? Erre ugyan azt lehetne felelni: hogy, miután nálunk az újabb törvények (1871-ki 31 ik t. cz.) szerint bűnvádi ügyekben elsőbíróságilag a járásbíróságok és a törvényszékek járnak el, a mely bűnvádi ügyekben nem a járásbíróság járhat el, azok a törvényszékek eljárása alá tartoznak.

De itt ismét felmerül a kérdés, hogy há a járásbíróság bűnvádi eljárása alá, mely ügyek tartoznak? E kérdésre megfelelő ugyan némileg az idézett 1871. 31-ik t. cz. 16-ik §-a, de nem minden kétséget elhárítólag; mert az a) alatt azt mondja, hogy azon büntetendő cselekmények esetében, melyek fölött a törvények és törvényes gyakorlat szerint az eddig fenállott egyesbíróságok ítéltek, a járásbíróság jár el és ítél.

E rendelkezés csak akkor nyugtathatna meg, ha a törvények és a törvényes gyakorlat szerint bizonyos volna, hogy mely büntethető cselekvények azok, melyek eddig az egyesbíróságok hatásköréhez tartoztak?

A bűnvádi eljárás alá tartozó áthágásokat a törvényes gyakorlat és felsőbb rendeletek az egyesbíróságnak illetősége alá sorozták ugyan, de azt, hogy mely büntethető cselekvények tekintendők áthágásoknak, úgy mint ez az illető cselekvényekre és az ellenök kiszabandó büntetésre nézve a külön büntető-törvénykönyvekben meghatározva lenni szokott, még nem határozták; miből az egyesbírák illetőségének bizonytalansága, s ebből ismét az az iránti eltérések származtak. Ezt legjelesebb íróink is elismerik. L. P a u i e r: Büntetőjogtan. 525. §. 4).

A járásbíróságok és a törvényszékek illetősége közötti határvonalnak bizonytalansága tehát továbbra is fennmarad.

*) Áthágásokat mondunk, mert ezt jobb és az „Übertretung“ szónak megfelelőbb kifejezésnek tartjuk. Kihágás inkább Austretung. Ki=aus, péld. kimenni=ausgehen, kitenni=ausstellen, kihágni=austreten stb. Át=über, péld. átmenni=übergehen, áthágni=übertreten. De nem is mondjuk: kihágtam a törvényt, hanem áthágtam azt.

1. §. E §. feltűnő, mert mindamellett, hogy a fenálló szabályok és a gyakorlat hiányossága és czélszerűtlensége el van ismerve, mi a jelen törvényjavaslatnak készítésére is adott okot s alkalmat; mégis a fenálló szabályok és a gyakorlat továbbra is, és pedig szabályként követendőknak mondatnak, a jelen törvényben foglaltak pedig csak kivételképen tekintendők. A hiányos és hibás tehát tovább is szabály legyen, a jobb pedig csak kivétel.

Feltűnő e §. még azért is, mert az általános törvényhozási gyakorlat ellenkezik; ugyanis rendszerint a hozott törvényeknek adatik meg a szabálykénti kötelező erő, az előbbi szabályok és gyakorlat pedig csak kivételképen hagyatnak meg érvényben annyiban, a mennyiben azokkal ellenkezőt nem rendel a törvény.

Igaz, hogy a gyakorlatban a törvény egyrésztől, a szabályok és gyakorlat másrésztől egymást kiegészítik, de nézetünk szerint czélszerűbb volna az 1-t §. így szerkeszteni: a bünvádi eljárásban a fenálló szabályok és a gyakorlat továbbra csak annyiban követendők, a mennyiben a jelen törvény mást nem rendel.

Az 1. §. szerkesztésére talán az adott okot, hogy miután Erdélyre is, hol a rendszeres osztrák büntető törvény és eljárás van még érvényben, a jelen törvényjavaslatot kiterjeszteni szándék, az erdélyi bünvádi állapotnak jobban megfelelni látszott kimondani, hogy a jelen törvényjavaslatban foglaltak csak kivételt képezzenek, a fenálló (törvényes) szabályok és gyakorlat pedig továbbra is követendők.

4. §. E §. határozottan kimondja, hogy mely esetekben van helye a sértett magános fél feljelentése és kivánsága folytán a bünvádi eljárásnak; ebből kifolyólag a §-nak rendelete több esetre ki nem terjeszthető. Már ha e §-t Erdélyre is ki akarjuk terjeszteni, a minthogy ez akarat a 3. §-ból kitűnik, akkor kérdés támadhat az iránt, hogy a bünvádi eljárás megindítása feltételeztetik-e Erdélyben továbbra is a sértett fél panaszától amaz esetekben, melyekben az őt az osztr. büntető-törvénykönyv szerint illette, vagy Erdélyben a jelen törvényjavaslatnak törvénynyé válta után az illető sértett félnek panaszától függő eljárás szinte csak a §-ban felhozott esetekre fog e szorítani? A pesti és a maros-vásárhelyi kir. táblai területek közt különbséget téve, ezt világosan ki kellene mondani. L. Csatskó: az ausztr. 1853. jul. 19-én hirdetett btóperrendtartás magyarázata. Pest, 1854. 1-ső R 25-ik köv. 1.

5. §. 1-ső p. Itt a kir. főügyész indítványának visszavonására határidőt, kellene szabni; mert ha az előnyomozás bevégeztével a vizsgálat valaki ellen már megkezdett, s ennél fogva az a kérdés alatti büntetl alaposan gyanúsítottnak tűnik fel, annak érdekében lehet megkivánni, hogy az ellene megindított vizsgálat befejeztessék és büntelensége bírói ítélet által kimondassék. Nem látszik tehát jogosnak és méltányosnak lenni, a kir. ügyész indítványának a vizsgálat megkezdése, sőt befejezése utáni, de az ítélethozatal előtti visszavonásától a bünvádi eljárás megszüntetését feltételezni. Az ily utoni megszüntetés iránt az illető vádlott is ki volna hallgató.

6. §. Itt jügyelemben veendő az, mi a büntettek és áthágások közti határvonalra nézve Magyarországot illetőleg fent előadatott. A maros-vásárhelyi kir. táblának területén az ott érvényes osztrák büntető-törvénykönyv az említett büntethető tettek határvonala iránti kétségeit loszlatja.

7. §. E §-nak negatív intézkedése Magyarországra nézve volt szükséges, mert az Erdélyben érvényes osztrák büntető törvénykönyv a tizenöt éves alóli gyermekek, ki által és mikénti megfenyítéséről a 237. 269. és 270. §§-ban rendelkezik.

15. §. 4. p. E rendelkezés csak oly szabálynak tekintendő, mely kivételt enged; mert jöhet elő eset, melyben a törvényszék előtti tanácskozás közben oly kétségek merülnek fel, melyeket csak a vizsgáló bíró, ki az egész ügynek folyamatát, annak minden mozzanatait ismeri, képes felvilágítani, a mikor a vizsgáló bírónak részvételét a törvényszéki tanácskozásból kizárni, annyit volna, mint az ügy tisztába hozatalát nehezíteni vagy akadályozni. Az érdekeltségi és czélszerűségi okok csak azt kívánják, hogy a bíró a törvényszéknek azon ügyben, melyben mind vizsgáló bíró járt el, határozat hozatalában részt nem vehet.

A vizsgáló bíró által a törvényszék előtt tett felvilágító nyilatkozatok jegyzőkönyvbe foglalandók.

17. §-hoz hozzáadandó még: ha az illetékes hazai bíróság által büntetendő tett miatt a büntetést már külföldön büntetést szenvedett, ez annak beszámítandó.

19. §. Az 1. pontban említettökre nézve is nem volna e czélszerűbb általában mondani úgy, mint a 2. pontban említettökről mondatik, hogy tartoznak a bármi uton tudomásukra

jutott büntetteket sat. A különbség csak az legyen, hogy mindkét rendbeliek tartoznak: a tudomásukra jutott büntetteket feljelenti, a 2. pontban elősoroltak azon felől még a bűn tetet, valamint a tetteseket nyomozni is.

A büntettek feljelentése például: a községi előjárásnál, vagy a helyben levő más bírósági vagy közigazgatási hatóságánál nem-e minden állam-polgárnak kötelessége?

23. §. Miután a kir. ügyészség tagjai ott vannak, hol törvényszék, tehát a vizsgáló bíró is létezik; miután továbbá a 19. §. 2. ptja szerint a büntettekről feljelentések sürgős esetekben a járásbírósnál is teendők, alig fogja magát oly eset előadni, hogy a kir. ügyész a büntett színhelyén hamarabb jelenjék meg, mint a vizsgáló vagy a járásbíró, minél fogva, és még azért is, hogy a kir. ügyésznek és vizsgáló bírónak teendői össze ne zavartassanak e §. 1-ső pontja egészen mellőzhetőnek látszik.

E nézet mellett szól az 1871. 33. t. cz. 21. §-nak 2. bekezdése, mely szerint a kir. ügyész az előnyomozások megtételére az illető közegeket megkeresheti.

A 25. §-nál e passus. „vagy a kir. ügyészség tagja által kivántatik“ elmaradhat; mert a következő §-ban ki van mondva, hogy a kir. ügyészségnek jelenkező tagja az előnyomozásra nézve indítványt tehet! s itt elég általában mondani, hogy a vizsgáló bíró megteszi a §-ban elősoroltakat, a mennyiben azok szükségesek, mit az eljárás ez állapotában csak a vizsgáló bíró fog belátása és meggyőződése szerint elhatározni. A kir. ügyészségi tagnak kivánsága tehát magában itt nem elegendő. Itt valamit más §§-okban is az ügyészség tagjai alatt az 1871. 33. t. cz. 2. §-ában elősoroltakat kell érteni a 25. §. végén. E §-ban egyuttal czélszerű volna intézkedni arról, hogy az előnyomozáshoz letartóztatottat meddig lehet letartóztatni? Természetes, hogy ha a büntett elkövetése iránti gyanu, mely miatt valaki letartóztatott, megszűnik, akkor ez szabadon bocsátandó; ha pedig az említett alapos gyanu el nem oszlik, akkor a letartóztatott ellen a vizsgálat is ezzel együtt a 30. §. szerint a további letartóztatás vagy szabad lábba helyezés iránt határozat hozandó. Minden szükségtelen szabadság-korlátozás el-mellőzése tekintetéből tehát intézkedni kell, hogy az előnyomozás gyorsan befejeztessék, s ez után a vizsgálat és azzal kapcsolatos kérdések iránt indokolt határozat haladéktalanul hozassék.

(Folyt. köv.)

Dr. CSATSKÓ IMRE,
legf. it. bíró.

A bírósági végrehajtók mint kézbesítők.

Ama felséges tan: az agyonbeszélés tana, fájdalom! nem létezett még akkor, a midőn a bírósági végrehajtók intézményre vonatkozó törvényjavaslat az országházban tárgyalattott; mert bizonyosan akadt juristicus ember, a ki azon törvényjavaslatnak azon részét, mely a kézbesítést a végrehajtókra bizza, agyonbeszélte volna.

A végrehajtók alig kezdték meg a kézbesítési eljárást, és máris számtalan panaszra adnak okot. E panaszok nem annyira az ő eljárásuk, mint a törvény s ennek a bíróságok részéről lett talán túlszigoru alkalmazása ellen emelkednek.

Nem helyeselhetjük ugyan kitűnő jogászáinak egyik által hivatalos uton az igazságügyminiszterhez állítólag tett azon indítványt, melyben az igazságügyminiszter arra kéretett, hogy engedje meg, mikép a bírósági végrehajtók saját felelősségük mellett s nevök alatt általok felfogadandó egyének — szolgák által teljesíthessék a kézbesítést; nem pedig azért, mert a minisztertől, ki a törvény végrehajtására van hivatva, azt, hogy a törvényt, annak lényege ellen magyarázva, hajtsa végre, kívánni nem lehet. Hiszen a kézbesítést csak hittel szolgáló egyén és személyesen teljesíti, és senki egy harmadik személy eljárása valóságáról hivatalos s hiteles beonyóságot nem tehet, a mire bírói ítéletet lenne alapítható.

De nem helyeselhetjük azon eljárást sem, a mely módon és mérvben a bírósági végrehajtók a bíróságok által megbízottak a kézbesítésekkel.

Mert hogy azért, mert a bírósági rendszer változáson ment keresztül, mely miatt az új bíróságoknak újabb határidőket kellett és ki tudja még meddig kellend kitűzni, az ügyvédek s felök kézbesítési díjjal terheltecsenek, pedig azon végzések is a végrehajtók által kézbesítettéven, terheltecsenek, sem az igazsággal, sem a törvénnyel meg nem egyeztethető.

Oly végzések is végrehajtók által kézbesítettnek, a melyek